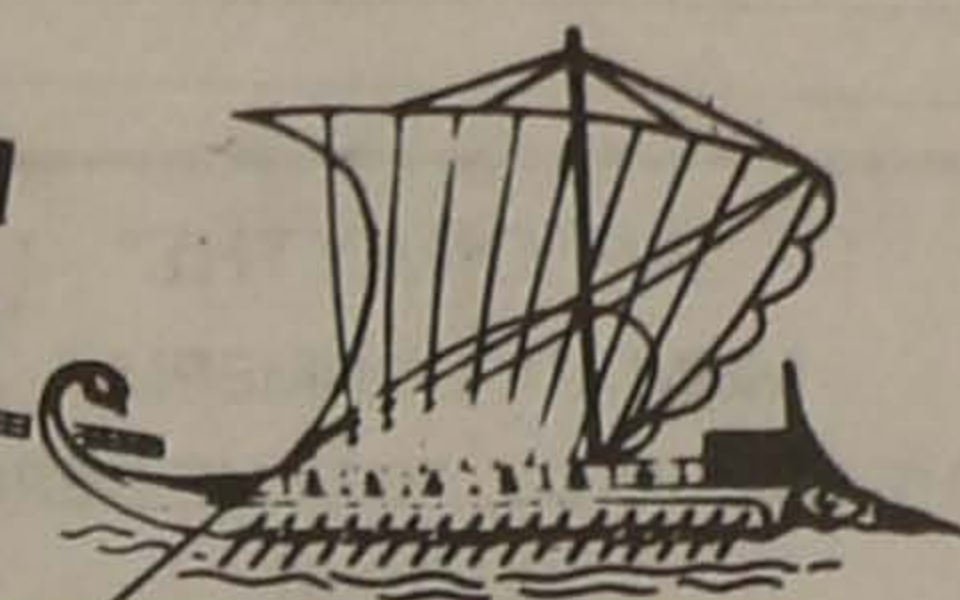

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Ετος 1ο Αρ. φύλλου 5 ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΛΟΜΗΝΑΣ 1989

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Οι ποντιακοί χοροί έχουν μια γραφικότητα, που ενθουσιάζει τόσο τους ίδιους τους ερμηνευτές, όσο και τους θεατές τους.

Με τους χορούς οι Πόντιοι εκφράζουν τα πιο ευγενικά συναισθήματα με χάρη, αισθητικότητα και αρμονία. Δε χορεύουν για να κάνουν τέχνη, αλλά για να εξωτερικεύσουν τον πόνο ή τη χαρά τους.

Στους ποντιακούς χορούς, όπως και στους άλλους δημοτικούς μας χορούς, αγνοείται η λεκάνη και δίνεται σημασία στην ωραιότητα και στην πλαστικότητα του σώματος. Οι ρίζες των δημοτικών μας χορών είναι βαθιά χαμένες στην αρχαιότητα και αποτελούν τρανή απόδειξη της συνέχειας του ελληνικού έθνους και της ελληνικής λεβεντιάς.

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ

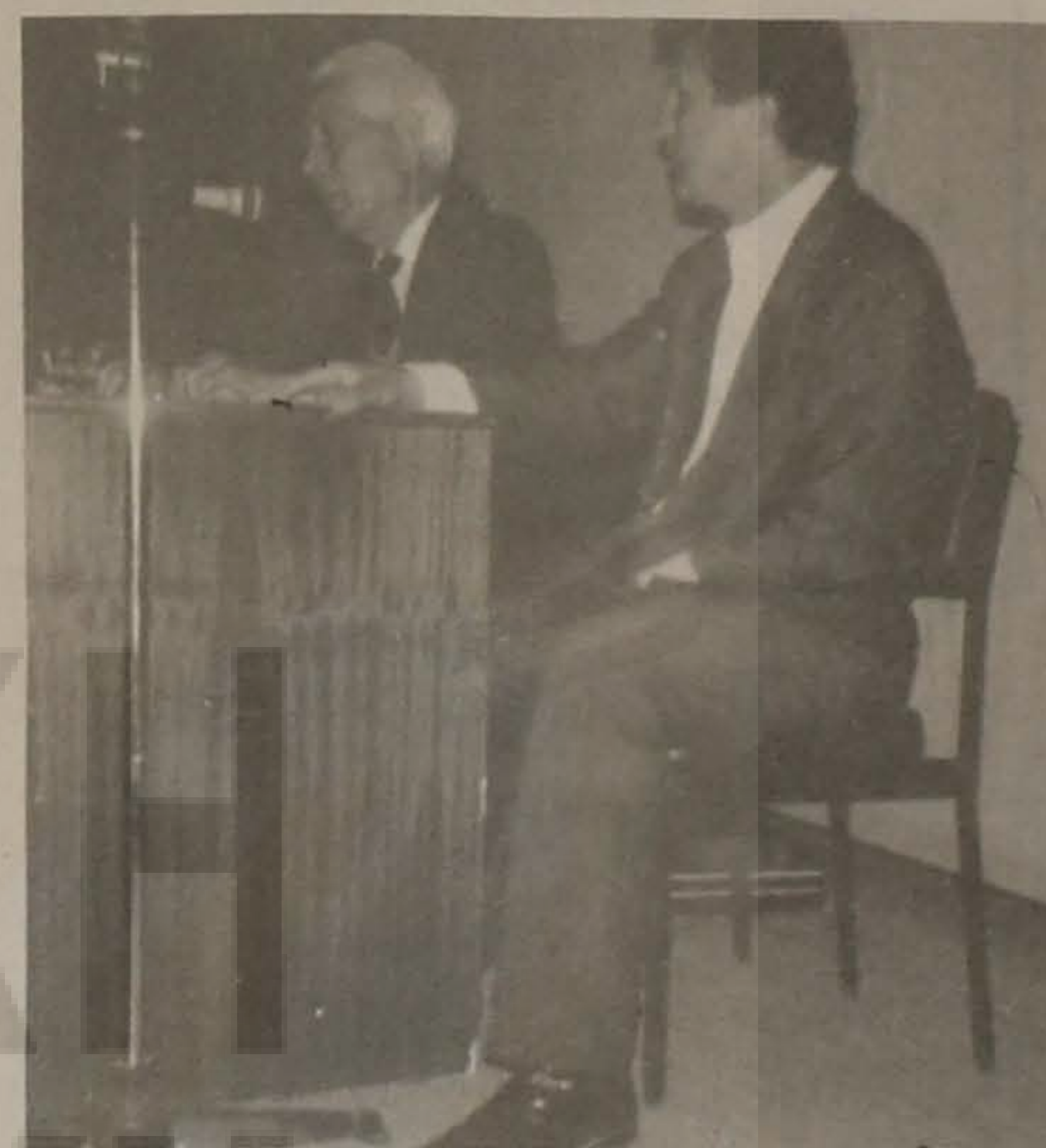
ΔΙΑΛΕΞΗ

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας στα πλαίσια των επιμορφωτικών της δραστηριοτήτων διοργάνωσε και παρουσίασε στις 8 Μαΐου και ώρα 9 μ.μ. στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Δήμου Βέροιας διάλεξη με ομιλητή τον αειθαλή Κύπριο διαιτολόγο κ. Σάββα Σαββίδη. Θέμα της διάλεξης ήταν "Η υγιεινή διατροφή και η αφέριμος θεραπευτική".

Στη διάλεξη παραβρέθηκε ο συμπατριώτης μας Στρατηγός Διοικητής Β' Σ.Σ. κ. Κων/νος Κωτσίδης και αρκετός κόσμος. Τον γλαφυρότατο ομιλητή παρουσίασε στο βήμα ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Αλέξανδρος Τσαχουρίδης.

Επί δύο σχεδόν ώρες το ακροατήριο με προσήλωση και ξεκούραστα παρακολούθησε την ενδιαφέρουσα αυτή διάλεξη, η οποία έγινε με ταυτόχρονη προβολή ολίστις. Η διάλεξη έκλεισε με απαγγελίες στίχων σχετικά με το θέμα της ομιλίας από τον ίδιο τον ομιλητή.

Είναι περιττό να προσθέσουμε, ότι ο κ. Σαββίδης καταχειροκροτήθηκε και η διάλεξη του άφησε άριστες εντυπώσεις. Η εφημερίδα μας τον συγχαίρει ολόθερμα.

- Στο μικρόφωνο ο κ. Σαββίδης και δίπλα του ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Αλέξ. Τσαχουρίδης.

Η Ποντιακή είναι διάλεκτος ή γλώσσα;

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗ

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

"Η Ρωμανία κι αν πέρασεν ανθεί και φέρει κι άλλο"

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Ο Πόντος από τους αρχαιότερους χρόνους έσφιξε από ζωή. Ο,τι έχει απομείνει σήμερα, ύστερα από τον τρομερό χάλασμό, μιλάει για ένα υπέροχο πολιτισμό που ήταν δημιούργημα των Τραντέλλενων.

Αυτή η διαπίστωση εκφράζεται από τα νομίσματα, τα αγάλματα που κάθε τόσο βρίσκονται, καθώς κι από τα ερειπωμένα κάστρα, τους τάφους και τις εκατοντάδες πετρόκτιστες αγιογραφημένες εκκλησιές, που αιώνες στέκονται εκεί μάρτυρες της ιστορίας του ποντιακού ελληνισμού.

Ο πόντος του ξεριζωμένου, γι' αυτήν τη γη, με τις περιπέσιες χάρες είναι πολύ μεγάλος. Ζει με την ασίγη νοσταλγία της μέρας, που θα την ξαναδεί και γεμίσει η ζωή του με τις εικόνες, τις παραστάσεις, τις αναμνήσεις του πατρικού σπιτιού και της πατρίδας.

Η νοσταλγία του γιγαντώνεται τώρα στον εσπερινό του... Βρίσκει λυτρωτική διέξοδο στα φτερά της φαντασίας του. Ανεβαίνει στην πιο ψηλή βουνοκορφή κι από εκεί, πάνω από τα ανθρώπινα, μακριά από τα γήινα, αγναντεύει μέσα από το χρόνο, την Αργώ με τους Αργοναύτες, το φιλόσοφο Διογένη να ψάχνει με το φανό του, το γεωγράφο Στράβωνα με τους χάρτες του, τους Μύριους του Ξενοφώντα να δίνουν αγώνες, τον Απόστολο Ανδρέα να κηρύττει το Ευαγγέλιο, τους Κομνηνούς και τους Γαβράδες να πολεμούν αλλόφυλους, τον αθάνατο Διγενή, αντρωμένο ανάμεσα στους αντρωμένους, να αγκαλιάζει τις εποχές και να γίνεται σύμβολο της Ρωμοσύνης κι ακόμα καράβια και

καρβάνια να φέρνουν και να παίρνουν πλούτο. Πάλλεται η ζωή στον Πόντο.

Ξαφνικά κι εκεί που αισθανόταν περηφάνεια για το γένος του, έρχεται νύχτα κι απλώνει πηχτό, ολόπικρο σκοτάδι. "Αιλλοί εμάς και βιά εμάς, πάρθεν η Ρωμανία".

Κι ύστερα, ακούει μέσα από την καταχνιά, αγρόσυρτο ελεγειακό τραγούδι ξεριζωμού, όπως τότε... Σφίγγεται η καρδιά του.

Μέσα στην παραζάλη του, νοιώθει το άρωμα των λουλουδιών της πατρίδας του. Απλώνει το χέρι του να μαζέψει λίγα. Τα θέλει για στερνό του ανάθημα. Τα σφίγγει στο στήθος του. Αγάλλεται η ψυχή του. Η χαρά του όμως, δεν κρατάει για πολύ. Βλέπει ένα χότζα πάνω στον κυκλικό εξώστη του μινιάρ, που κάποτε στήριζε καμπαριό εκκλησιάς, να ψέλνει την προσευχή του Ισλάμ: "Λάιλ - Αλλάχ...". Τρέχουν τα δάκρυά του. Γρήγορα ανοίγει τα μάτια του. Στεριώνει την πίστη του, πως δε βρίσκεται ανάμεσα σ' ένα περασμένο χρόνο που τέλειωσε και που στερεώθηκε στην αιωνιότητα της λήθης, αλλά σ' ένα κόσμο που έχει συνέχεια.

Ανακουφίζεται σαν παίρνει στο χέρι του το τοξάρι.

Λεβεντόκορμα παλληκάρια και λυγερές κοπέλες έρχονται και στήνουν μπρός του χορό. Ευφραίνεται η ψυχή σου.

Τη στιγμή εκείνη, από το Βέρμιο, εκεί πέρα, αντιλαλούν τα σήμαντρα της Παναγίας Σουμελά, του Αγίου Γεωργίου Περιστερώτα και του Αγίου Ιωάννου Βαζελάνα, ωσάν επαλήθευση: "Η Ρωμανία κι αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο".

Πριν προχωρήσω στην υποστήριξη της άποψής μου, θα ήθελα να πω ότι την Ποντιακή τη μιλώ από παιδί, είναι η μητρική μου γλώσσα και τη μελέτησα με προσοχή και αγάπη. Η πεποίθησή μου είναι ότι πρόκειται για γλώσσα που έχει την ευγένεια της ιωνικής και βυζαντινής καταγωγής της, καθώς και του βυζαντινού αρώματος που αποπνέει το λεξιλόγιό της, η γραμματική της, η φωνητική και το συντακτικό της.

Μιλώντας και ακουγοντάς τη, νομίζει κανείς ότι ξαναζουν δίπλα του οι Βυζαντινοί, ότι διαβάζει Θεόδωρο Πρόδρομο και χρονογράφους του 12ου αιώνα και ότι η γλώσσα αυτή έμεινε αναλλοίωτη από την εποχή εκείνη. Αυτή η συντηρητικότητα τους, αυτή η "αριστοκρατική" υπόστασή της, που ξαφνιάζει κάθε μορφωμένο και ελληνομαθή ντόπιο και ξένο, οφείλονται σε λόγους ιστορικούς και γεωγραφικούς.

Οι περιθωριακές ζώνες ενός έθνους, όταν μάλιστα από το έθνος υποδουλωθεί για πολλούς αιώνες και κομματιαστεί, είναι πιο συντηρητικές. Ετσι εξηγείται το ωραίο φαινόμενο, να μιλούν οι Πόντιοι μια γλώσσα που απηχεί ζωντανά, δηλαδή χρωματικά, το μεσαιωνικό ελληνικό κόσμο, το παλλόμενο αγιογραφικό βυζαντινό γλωσσικό

Ο συγγραφέας και διδάκτωρ Λαογραφίας, Χρήστος Σαμουηλίδης

ύφος και ήθος, την ακριτική ηχητική ευλογία που, μέσα στην τραγωδία των ιστορικών περιπετειών του Ελληνισμού, αποτελεί μια πνευματική και πολιτιστική οάση, μια εθνική παρηγοριά ότι "Η Ρωμανία κι αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο". Πόση συγκίνηση μας δίνει ο ποντιακός δημοτικός στίχος "Δράκοι μ', ακούω έναν φωνήν, ελληνικόν λαλίαν". Νομίζω, λοιπόν, πως η στάση όλων των Ελλήνων και μη Ελλήνων απέναντι στην Ποντιακή πρέπει να εμφορείται από σεβασμό και περηφάνεια γι' αυτήν και να αντιμετωπίζεται με ευθύνη επιστημονική, κοινωνική και εθνική.

Η Ποντιακή είναι απόγονος, εξέλιξη και κατάληξη της αρχαίας ιωνικής διαλέκτου, που στην πορεία των περίπου 28 αιώνων ζωής της, διαφοροποιήθηκε, από την αρχή ακόμα

της εγκατάστασης των ιωνικής καταγωγής Ελλήνων αποίκων στη νότια παραλία του Ευξείνου Πόντου, με επίδραση της γλώσσας των Προελλήνων του τόπου (ντόπιων εξελληνισμένων φυλών), όπως είχε γίνει και στον ελλαδικό χώρο. Η διαφοροποίηση της γλώσσας αυτής συνεχίστηκε και στους κατοπινούς αιώνες, κατά την περίοδο των ελληνιστικών, των ρωμαϊκών και των βυζαντινών χρόνων, τότε που διαμορφώνονταν, πρώτα, η αλεξανδρινή και ρωμαϊκή Κοινή, και, κατόπιν, η μεσαιωνική Κοινή, που αργότερα κατέληξε, στην Ελλάδα, στην Κοινή Νεοελληνική, ενώ στη Μικρασία κατέληξε στην Ποντιακή και την Καππαδοκική.

Ειδικά στην περίοδο της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας (για 257 χρόνια), δηλαδή για πάνω από δύο μισούς αιώνες, η ποντιακή γλώσσα, μορφή της Κοινής μεσαιωνικής, συνέχισε ως το 1461, μέσα στο ανεξάρτητο και απομονωμένο, αλλά και απόμακρο κράτος των Κομνηνών, τη διαφοροποίησή της στο στόμα των Ποντίων Ελλήνων. Στους κατοπινούς, πάλι, περίπου πέντε αιώνες της Τουρκοκρατίας, η διαφοροποίηση συνεχίστηκε και οι Πόντιοι εξακολούθησαν να μιλούν τη γλώσσα τους, μέσα σ' ένα ξενικό γλωσσικό

Συνέχεια στην 4η σελ.

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Δημόσιος Υπάλληλος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331 - 25.282

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΤΣΑΧΟΥΡΙΔΗΣ

Δικηγόρος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Δικηγόρος - Ιστορικός

ΓΙΑΝΝΗΣ Ε. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Συν. Δημοσίου

ΟΔΥΣΣΕΑΣ Γ. ΓΩΝΙΑΔΗΣ

Ηθοποιός - Σκηνοθέτης

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ Ε.Ε.

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ

ΤΗΛ. 0331/66.913 FAX 0331/66.979

ΒΕΡΟΙΑ: Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

ΓΡΑΦΕΙΑ: Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡΧ. 500

Γνωμικά και
Παροιμίες

Ο ποντιακός ελληνισμός έχει να παρουσιάσει ένα μεγάλο πλήθος από γνωμικά και παροιμίες, που αποτελούν τη συμπυκνωμένη σοφία του λαού του. Εκφράζουν απειράριθμες αλήθειες, που είναι παραγγέλματα της ίδιας της ζωής σ' όλες τις εκδηλώσεις της.

Τα ποντιακά γνωμικά και παροιμίες βγήκαν μέσα από την πολυκύμαντη πορεία του ποντιακού λαού και μπορούν να χρησιμεύσουν σαν πυξίδα στην πνευματική και πρακτική ζωή του ανθρώπου.

Ενα μικρό δείγμα της ποντιακής λαϊκής φιλοσοφίας:

1. Εγώ πουλώ σε κόρη μου ας κλαίει που θ' αγοράσει σε. (Εγώ σε πουλάω κόρη μου ας κλαίει αυτός που θα σε αγοράσει).
2. Παλαλού ψωμίν ση γνωστικού την κοιλιάν. (Κουτού ψωμί στου γνωστικού την κοιλιά).
3. Σ' αλογού τον τόπον σόγοντα γάιδαρον θα δέντς. (Στου αλόγου τη θέση τουλάχιστο γάιδαρο να δέσεις).
4. Ο σκύλον όπου τρώει εκεί υλάς. (Ο σκύλος όπου τρώει εκεί γαυγίζει).
5. Ιντσαν θέλ' το καλό σ' εφτάσει σε και κλαίς. (Εκείνος που θέλει το καλό σου σε κάνει και κλαίς).
6. Η τέχνη χρυσόν δακτυλίδ' εν. (Η τέχνη είναι χρυσό δακτυλίδι).
7. Ο Θεός δει το τέρτ δει και το τεράν. (Ο Θεός δίνει το βάσανο δίνει και τη λύτρωση).
8. Εκύλιεν ο γάιδαρον κι εκύαν τα κοκκία, ο γέρων κλαίει τον γάιδαρον κι η γραιία τα κοκκία. (Κατρακύλιε το γαϊδούρι και χύθηκε το σιτάρι, ο γέρος κλαίει το γαϊδούρι και η γριά το σιτάρι).
9. Η γραιία σ' έπαθεν το κακόν κ' υστερά εσπάλτση την πόρταν. (Η γριά αφού έπαθε το κακό ύστερα έκλεισε την πόρτα).
10. Η εκκλησία όσον θέλτς τρανόν ασ εν, ο ποπάς γτ' εξέρ δαβάς. (Η εκκλησία όσο θέλεις να είναι μεγάλη, ο παπάς ό,τι ξέρει διαβάζει).
11. Σα πόνια η μαμή, σο φούστρον ο ποπάς. (Στους πόντους η μαμή, στην ομελέτα ο παπάς).
12. Υλάς' τον φέγγον. (Γαβγίζει το φεγγάρι).
13. Ο σκύλον έλεγειεν το κατόιν. (Ο σκύλος έγγειψε το

πρόσωπό του).

14. Ο γάιδαρον 'ς ομάλ, ερούξεν κι εσοκώθεν. (Ο γάιδαρος στο ίσωμα έπεσε και σκοτώθηκε).

15. Ο γάιδαρον δουλεύ' για τ' αλογον και ο καματερόν για τον σκέναν. (Ο γάιδαρος δουλεύει για το άλογο και ο εργατικός για τον τεμπέλη).

16. Ο μικρόν ο αγιον δοξολογιάν κ' έχ'. (Ο μικρός ο άγιος δεν έχει δοξολογία).

17. Το καλόν τ' αλογον την ταν ένθε αρτουρεύ'. (Το καλό το άλογο τη μερίδα της τροφής του μεγαλώνει).

18. Αγούτα τα στενέματα θα έχνε και τα πλατέματα. (Αυτά τα στενέματα θα έχουν και πλατέματα).

19. Το χαμελόν τ' αλογον όλ' καθαλεύ'ν από. (Το χαμηλό το άλογο όλοι το καθαλίζει).

20. Οι δυ κοντοί κι ο θόδωρον. (Οι δυ κοντοί και ο θόδωρος).

21. Το σημερινόν το έξοδο σ' αύριον και τ' αυριανόν τη δουλειάν οσήμερον. (Το σημερινό το έξοδο αύριο και η αυριανή η δουλειά σήμερα).

Γ.Μ.

Σύγχρονοι λαϊκοί
ποιητές
ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ
ΕΝΑΝ ΤΡΑΤΟΝ
ΕΓΑΠΤου Θεόδωρου
Χειμωνίδη

Χρόνια πολλά εδέβαινε

τρανόν εν ιστορία.

Σ' έναν αυλήν ετράνηναν

δύο μικρά παιδιά.

*

Εναν αγούρ' κ' έναν κορίτς

γειτονάδων παιδόπα.

Παίζνε ατά και αέρουρταν

εγτάγνε καλυφόπα.

*

Ετράνηναν τα μαρά

έντανε παιδία.

Άλλο λολή κρούει τατουών

ατάραχη καρδία.

*

Τ' έναν τ' άλλο εγάπεσαν

τρανόν όρκον εφτάγνε.

Ση ζώνην και σο θάνατον

οντάμην για να πάγνε.

Συνερίζετα

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

- Οι στήλες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών του.

- Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται αν είναι δυνατόν δακτυλογραφημένες.

- Παράκληση οι εργασίες να γράφονται στην Δημοτική και με το μονοτονικό σύστημα.

- Καμιά εργασία δημοσιευμένη ή όχι δεν επιστρέφεται.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Αέρτς χωρίς
άλογον...

Τη Πολίτα ο Ξενοφώντς και τ' Οράχ ο Πάντζον ο ζώγραφον, οι δύ πα αση Πιστοφάντων, άμα εδούλεβαν σο Σοχούμ, έσαν πολλά λοτήδες κι άμον αδελφία. Κάθαν ημεραν θ' αντάμωναν και θα έπιναν.

Εναν ημεράν ο Πάντζον κ' εφάνθεν κι ο Ξενοφώντς ελήγεν να τερει ντέπαθεν. Οντάν ελήγεν ετέρεσον, ο Πάντζον ζωγραφίζε!

Νέπε Πάντζο ντέφτας και κ' εφάνθεν; Ορωτά τον.

Μέτα ντο να φτάω. Κι ελέψ μη, ντε φτάγω; Σο Κομάστικομ τένισκαν κ' έχω. Είπα ασ εφτάγω αβούτο την εικόνα κ' εβγάλομε κάμποσα καπέκια και πάμε πίνουμε.

- Και τίναν πα ζωγραφίς, ορωτά ο Ξενοφώντς.

- Τον Αέρ, λέγει ο Πάντζον.

- Μέτα πάλαλε, λέει ο Ξενοφώντς, για αποδέβα τον Αέρ που ες άλογο, συγκία και Δράξ. Ζωγράφον τον Αγιάννεν, τοίρ τοιπλάχτς, με τ' έναν κοντιλέαν σύρτς ατόν πλάν' μέρ' και πάμε πίνουμε.

Ο Πάντζον έξεν την διερμενίαν τη Ξενοφώντς κ' εποιέεν τον Αέρ, άμα χωρίς άλογον, σιγκίν και Δράκον.

Οντάν εκατήθεν ο χωρέτες

αση Κούμα να πέρ' την εικόναν ερωτέσαντον.

- Πάντζο εποιέες τον Αέρι μ'!

- Εποίκατον, αχάτοχας, κ' έδειξεν ο Πάντζον τον χωρέτεν την εικόναν.

- Πάντζο πού εν τ' αλογον ατ'; Ερωτέσεν ο χωρέτες.

- Νέπε λόπουτ, εβάρκιξεν άγρια ο Πάντζον. Ο κόμον εκέαν, κ' εσύ χαπάρ κ' εγς; Με τον πόλεμον, κ' έμαδες ντο ελήραν τ' άλογα ολωνών; Χατίρ μη θα εποιάν τ' εσόν τον Αέρ;...

Ο Κόραντωντς

Ο Κόραντωντς ασ' σο Αφκατωχώρ πολλά δουλειάς εκλώθεν. Είχεν μαγαζίν, καφενείον και φουρνίν. Ήμποιος έκουεν τ' όνομαν ατ και τα δουλειάς ντο εποιέεν, εθάμαζεν και έλεγε:

- Ατό πα πώς ίνετα, στραβός άνθρωπος, να πετ-ζαρεύ αικα δουλειάς!

Κάποιος ερωτέσεν ατόν.

- Τάη, Αντών', εσύ τυφλός κι είσαι και γιατί λέγνε σε Κόρανταν;

- Εί! ρίζα μ' εγώ κόρτς κι είμαι άμαν τα δουλειάς ιμ είναι κόρκα!

ΤΑ ΒΟΤΑΝΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

1. ΤΟ "ΛΕΒΟΡ"

Ερευνα από το γιατρό
ΑΡΙΣΤΑΡΧΟ ΤΣΑΜΑΣΙΔΗ

δεσικά οξέα, (όπως το Οξειακό και Βαλεριανικό οξύ), λιπαρές ουσίες, σαπωνίνη, ρητίνη, άμυλο, ζάχαρο, γόμμα, φυτικό λεύκωμα, ίχνη πτηνικού ελαίου και ένα κύριο πικρό και δριμύ συστατικό, την Ιεβλίνη (Hieblin).

Από τούτο καρπούς του εδάγεται οινόπνευμα που δηλητηριάζει, αν η απόσταξη τους δεν γίνει δπλη.

γ. Βοτανοθεραπευτική: Χρήσιμη μέρη του φυτού είναι η ρίζα, τα φύλλα, τα άνθη, ο καρπός και τα σπέρματα. Τα άνθη και τα φύλλα συλλέγονται στην αρχή του καλοκαιριού και ξεραινοται με προσοχή, ενώ η ρίζα συλλέγεται το φθινόπωρο και φυλάγεται.

Θεραπευτικά το Λεβόρ ενεργεί κυρίως σαν καθαρτικό, σαν διουρητικό και σαν εφιδρωτικό.

Πρακτικά χρησιμοποιούνται σαν καθαρτικό κοπανισμένες μαζί οι ρίζες, ο φλοιός και τα σπέρματα. Η δόση από τη σκόνη αυτή είναι 8 - 10 γραμμάρια σε έγχυμα με κρασί ή σε μαντζούνη.

Επίσης τα άνθη σαν έγχυμα ή χυμός (8 - 10 γραμμάρια σ'

χαν το κεφάλι τους με το νερό της βροχής, για να αποφύγουν τον πονοκέφαλο, την τριχόπτωση και την πιτυρίδα. Τα κορίτσια στέκονταν με ξεπλεγμένα μαλλιά κάτω από τη βροχή για να κάνουν μακριές κοτσίδες.

Η Πρωτομαγιά γιορταζόταν με ενθουσιασμό και χαρά. Τα σχολεία υποχρεωτικά οργάνωναν εκδρομές στις λοφοπλαγίες, για να "πίσσουν το Μάη". Κάθε οικοδέσποινα πολύ πρωί κρεμούσε πάνω από την πόρτα ένα στεφάνι από διάφορα λουλούδια, δεμένα σε κυκλική ακανθώρη βέργα αγριοτριανταφυλλιάς. Πίστευαν πως τα αγκάθια θα εμπόδιζαν τα κακά πνεύματα και τις αρρώστιες να μπουν μέσα στο σπίτι. Τα πολυχρώμα λουλούδια τα θεωρούσαν σύμβολο χαράς και υγείας στην οικογενειακή ζωή.

Οι νέοι, αγόρια και κορίτσια, γιόρταζαν με το δικό τους τρόπο την Πρωτομαγιά. Κυριαρχούσε η διασκέδαση με τραγούδια και χορούς. Τα αγόρια έπλεκαν στεφάνια και σκόλιζαν τα κεφάλια των κοριτσιών, των αρνιών και τα κέρατα των αγελάδων.

Το πρωί της Πρωτομαγιάς η νοικοκυρά ετοίμαζε το "τριβίτσον" και το "ευχαγμένο το κολόθ". Το "τριβίτσον" ήταν μια δέσμη από τρεις ίσες βέργες. Η πρώτη ήταν από αγριολεπτοκαρπά, η δεύτερη από αγριοτριανταφυλλιά και η τρίτη από αγριοδάφνη. Το ευχαγμέ-

νον το κολόθ ήταν ο άρτος που ευλογήθηκε το βράδυ της Μ. Πέμπτης στα δώδεκα Ευαγγέλια. Από αυτό το "κολόθ" έβαζε λίγο στο στόμα της η οικοδέσποινα και μετά το τριβίτσον, χτυπώντας στη ράχη, τρεις φορές, κάθε μέλους της οικογένειας το ξυπνούσε και το έδινε ένα κομματάκι να φάει. Επρεπε όλοι να φάνε, πριν ακούσουν τη φωνή του πετεινού ή του κοκούκου, γιατί πίστευαν πως σε αντίθετη πε-

ρίπτωση θα είχαν ατυχίες στη ζωή τους. "Άλλοι τίναν νικά ο κοκούκον την Καλομηνά" (αλίμονο σ' εκείνον που νικά ο κοκούκος την Πρωτομαγιά). Τη στιγμή που χτυπούσε στη ράχη με τριβίτσον έλεγε: Ερβεν ο Καλομηνάς, άλλο ντ' εποιίνες μ' εφτάς, άλλαξεν το χούσ' να μη είσαι σκνέας (ήρθε ο Μάης, ό,τι έκανε μην κάνεις, άλλαξε τη συνήθειά σου για να μην είσαι τεμπέλης).

Στα ζώα έλεγε τα ίδια και επί πλέον πρόσθετε, ανάλογα με την χρησιμότητά τους, διάφορες ευχές "άλλαξεν το χούσ' να δεις πολλά γάλαν" κ.α.

Το έθιμο της σημερινής πρωταπριλιάς εφαρμόζονταν στις 7 του Μάη. Σύμφωνα με το έθιμο προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να γελάσει ο ένας τον άλλο με ψέματα και διάφορα τεχνάσματα.

Στη γιορτή των Αγ. Κων/νου και Ελένης ξεχύνονταν στα βουνά και στα ξωκκλήσια, για να τιμήσουν την μνήμη των αγίων. Στη γιορτή έδιναν και χαρακτήρα εθνικό. Η 29 του Μάη ήταν αποφράδα μέρα, γματήθι ήρήνους, καμηούς και δάκρυα...

"να χα εμάς και βάι εμάς πάρθεν το βασιλόσκαιμ.

να' λλοι μας και βάι εμάς πάρθεν Αγία Σοφία

το μέγα μοναστήρι".

Το Μάη επίσης τρυπούσαν τα αφτιά των κοριτσιών για να κρεμάσουν σκουλαρίκια.

Γενικά θεωρούσαν τον Καλομηνά τον πιο πλούσιο μήνα στην παραγωγή των γαλακτοκομικών προϊόντων, γι' αυτό όταν τυχάνε και χυνόταν το γάλα έλεγαν "κι πειράς, τώρα Καλομηνάς εν".

Γ.Μ.

γραφία από: Λαϊκή Ιατρική εις Αντρεάντων - Γ. Κ. Χατζοπούλου). Σε βραστό νερό έριχναν φύλλα από λεβόρ και μετά ο άρρωστος έβαζε τα πόδια του μέσα, όση ώρα άντεχε.

3. Για την καθυστέρηση των εμμήνων και σε άτεκνες για να συλλάβουν παιδί. (Βιβλιογραφία από την παραπάνω εργασία Γ. Κ. Χατζοπούλου. Επίσης Πληροφοριοδότης: Κερεκή Σουμελίδου, 75 ετών, ανεψιά Γερβασιού Γρεβενών, από Τραπεζούντα). Σε πηλίνη χύτρα έβραζαν λεβόρα και στη συνέχεια η πάσωση καθόνταν επάνω. Ετσι δέχονταν στα γεννητικά όργανα της τους ζεστούς ατμούς, που βοηθούσαν στην εύκολη σύλληψη παιδιού.

4. Για την Ελονοσία (= Εσταλέψεν από η χαβά). (Βιβλιογραφία από παραπάνω εργασία Γ. Κ. Χατζοπούλου. Επίσης Πληροφοριοδότης: Παρασκευή Ανδρεάδου, 80 ετών, από Σεβάστειαν Πόντου). Μέσα σε δίλαβον έβραζαν φύλλα ιτιάς και λεβόρα. Με τον βραστό ζωμό γέμιζαν λαγίνες, που έβαζαν πάνω στο σώμα του αρρώστου. Επίσης πάνω στο σώμα του τοποθετούσαν και τα ζεστά φύλλα. Ο άρρωστος έμενε έτσι, όσο άντεχε. Όταν ιδρώνε, του έδιναν να πει ένα ποτήρι τάν (= ματάνι).

Συνερίζετα

ΘΕΑΤΡΟ

Δόθηκε με μεγάλη καλλιτεχνική επιτυχία η παράσταση του έργου Φ. Κτενίδη "Ο ΞΕΝΗΤΕΑΣ" από τον θίασο της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας στο Δημοτικό Θέατρο της Νάουσας, την Πέμπτη 4-5-1989.

Η παράσταση δόθηκε με τη συνεργασία της Ευξείνου Λέσχης Ποντίων Νάουσας.

Όπως είναι γνωστό τους ρόλους του έργου ερμηνεύουν οι ερασιτέχνες πόντιοι ηθοποιοί:

- Λάμπρος Ιντζεβίδης - ΤΟΤΟΝ (Ξενήτεας).
- Χάρης Συμεωνίδης - ΜΗΤΟΝ
- Παρέσα Υφαντίδου - ΒΑΡΒΑΡΑ
- Φίκα Οργανίδη - ΣΩΤΗΡΑ

- Λεφτέρης Τσαχουρίδης - ΓΙΑΝΝΕΣ
- Κική Αδαμίδου - ΑΝΘΗ
- Σόφη Χιονίδου - ΠΗΝΗ
- Χαράλαμπος Καπουρτίδης - ΔΗΜΟΝ
- Σταύρος Τσαχουρίδης - ΛΥΡΑΡΙΣ
- Χορός: Αλέκος Θεοδωρίδης, Λάζαρος Σιδηρόπουλος, Παναγιώτης Μουρατίδης, Βάσω Μπραγιώτου, Φιλώ Σιδηροπούλου.

ΣΠΜ.: Παρακαλούνται όσοι και όσες θέλουν να πάρουν μέρος στο θίασο της ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ να επικοινωνήσουν με τον κ. Οδυσσέα Γωνιάδη στα τηλέφωνα: 62.548, 28.380, 60.973.

ΑΚΡΙΤΕΣ

ΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

(Γέρο Στάθη)

ΑΚΡΙΤΕΣ - ΔΙΓΕΝΗΣ -

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΑΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Συνέχεια από το προηγούμενο

Να πως οπλίζεται ο Ακρίτας:

- Φέρτε με τη σαίτα μου ντο σύρ τρακόσια πήχεις, φέρτε με το τοπούζι μου ντο εν εξήντ' οκάδες,

και τ' άλλο το τοπούζι μου ντο εν εξήντα πέντε (αρ. 14).

Τα ορμητήριά τους, όπως είπαμε, είναι κάστρα απόρητα, μεγαλόπρεπα και πλούσια:

- Τριγύρου, γύρου στύλοι κι όλον μάμαρον, με μαρμαρένιες πόρτες κι αργυρά κλειδιά,

και του γιαιλού η πόρτα στράφτει μάλαμον (αρ. 6).

Κι άλλος πύργος:

- Σεράντα πόρτας είχαν κι ούλα σίδερα κ' εξήντα παραθύρια κι ούλα χάλκενα (αρ. 6).

Τα παραστάρια τούντζενα, τα πόρτας σιδερένια,

τ' ανοιγαριότητα 'λόχρυσα, τα κλειδιά ασμένια (αρ. 20).

Ατός έχτοεν χρυσόν λουτρόν, μαλαματένεν κούρναν (αρ. 1).

Οι ήρωες αυτοί, όπως αναφέραμε παραπάνω, είναι προπάνων καβαλάρηδες, οι πολυάρθμοι Μαύροι τους είναι και αυτοί ανδρειωμένοι, εφάμιλλοι στις μάχες προς τα αφεντικά τους:

- Χλιμίτιζεν ο Μαύρος μου κι ο κάστρος όλ' εσείγεν, σπαθίν, κι άλλους χτυπώ σήν κάμαν,

κι ο Μαύρο μ' ο χλιάκλερον τσαλαπατεί και πάει (αρ. 36).

Όμοια στα τραγούδια με αρ. 10, 14, 20, 30, 42.

Και τα σκυλιά τους είναι και αυτά δρακοντικά, επίφοβα στους αντιπάλους, όσο και τα σπαθιά των ηρώων, όσο και οι ίδιοι οι ήρωες.

Εάν τώρα εξετάσω με το ψυχικό βάθος των ηρώων αυτών, (γράφει ο Γ. Σουμेलίδης στο Αρχαίο Πόντου τομ. Α, σελ. 55), τα ελατήρια των πράξεών τους και τα ιδανικά τους, γιατί άραγε πολεμούν και μάλιστα με ενθουσιασμό, με ηρωισμό; Για την πίστη και την πατρίδα; Αντιλαμβάνονται τον κίνδυνο που διατρέχει ο ελληνορωμαϊκός και χριστιανικός πολιτισμός από τα έθνη που έρχονται ορμητικά από την Ασία, και προτείνουν τα στήθια τους για να σώσουν τα πατρίδα, για να διαφυλάξουν την προνομιακή θέση της αυτοκρατορίας;

Τίποτε από αυτά δεν μπορεί κανείς να ισχυρισθεί για τους Ακρίτες. Φαίνεται πως δεν έχουν ούτε ιδέα της γιγάντιας πάλης που γίνεται ανάμεσα στον Δυτικό και Ασιατικό κόσμο, ούτε των κινδύνων της προσωπικής ή εθνικής τους ελευθερίας. Δεν παρουσιάζονται σαν εργάτες μιας κοινής υπόθεσης, σαν στρατιώτες μιας μεγάλης κοινότητας. Δεν αγωνίζονται "Για του Χριστού την πίστιν την αγίαν, για της πατρίδος την ελευθερίαν". Όχι οι αγώνες τους είναι ολότελα προσωπικοί, είναι επίδειξη ηρωισμού και ανδρείας, και τίποτε περισσότερο. Καυχήται ο

Κωνσταντίνον ο Μικρόν πως δεν φοβάται κανένα, ούτε και τον βασιλέα. Τ' ακούει κι ο βασιλιάς ο πολυχρονισμένος και "βαριά του κακοφάνη". Ποιός είναι αυτός που δεν φοβάται εμένα;

- Εχω απάν ατ' πόλεμον, απάν ατου σεφέριν (αρ. 12).

Και αρματώνονται στρατηγολί και φουσάτα και γίνονται πόλυνεκες μάχες.

Γι' αυτό τους αγώνες των Ακριτών δεν ασχημίζει κανένα φυλετικός μίσος, κανένας φυλετικός φανατισμός. Οι συγκρούσεις είναι όμοιες με εκείνες που περιγράφει ο Ομηρος. Και όπως εκεί δεν χωρίζεται κανείς εύκολα τους Έλληνες από τους Τρώες, συμβαίνει μάλιστα στην ακμή μιας σκληρής μάχης δύο αντίπαλοι ήρωες, όπως ο Διομήδης και ο Γλαύκος να καρφώσουν στη γη τα δόρατα, να συμφιλιωθούν

και μάλιστα να ανταλλάξουν και δώρα - έτοι και στους μεσαιωνικούς αυτούς ήρωες δεν διαφέρουν πολύ Έλληνες και Σαρακηνοί, δεν ανενίζει δηλαδή ο ένας τον άλλο σαν θανάσιμο εχθρό. Ούτε και στους Σαρακηνούς παρατηρούμε τον αποκλειστικισμό εκείνο φανατισμό του Ισλάμ, τον οποίο συναντούμε στους Τούρκους. Γι' αυτό και ο Εμίρης, που έγινε ύστερα πατέρας του Διγενή, αλλάζει εύκολα την πίστη του και προσελύττει στον Χριστιανισμό και τη μητέρα και τους άλλους σπιτικούς του.

Στους Ακριτικούς ήρωες δεν παρατηρεί κανείς την εμπάθεια και το μίσος όπως στους Αρματούς και τους Κλέφτες της Τουρκοκρατίας. Τα φυλετικά και εθνικιστικά μίση δεν είχαν ακόμα καλλιεργηθεί κατά τους

Συνεχίζεται

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Από το Δ.Σ. της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας ανακοινώνεται ότι, θα πραγματοποιηθεί στις 11/6/89, ημέρα Κυριακή, ημερήσια εκδρομή στη Νέα Ιωνία του Βόλου.

Το Δ.Σ. υπόσχεται ένα πλούσιο ψυχαγωγικό και περιηγητικό πρόγραμμα.

Δηλώσεις συμμετοχής στα Γραφεία της Λέσχης και στα μέλη του Δ.Σ. μέχρι 4/6/89.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Επιμέλεια - Παρουσίαση:

Οδυσσέας Γ. Γωνιάδης

Όπως έγραφα στο προηγούμενο φύλλο, σήμερα θα σας δώσω ένα μικρό βιογραφικό και κάποιες κριτικές για το έργο της κ. Γιώτας Φωτιάδου - Μπαλαφούτη.

Επίσης το ποίημά της στα Ποντιακά "ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ".

Η Γιώτα Φωτιάδου - Μπαλαφούτη γεννήθηκε στη Βέροια από γονείς Πόντιους.

Στη Βέροια τελείωσε και το Γυμνάσιο. Σήμερα ζει στην Αθήνα. Είχε λογοτεχνική συνεργασία με εφημερίδες και περιοδικά. Έργα της έχουν ανθολογηθεί στην Ιταλία και τη Γαλλία. Στη λογοτεχνία επίσημα εμφανίστηκε το 1973 με την έκδοση του βιβλίου της "ΣΚΙΡΤΗΜΑΤΑ" (ποίηση) σε εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ. Στη συνέχεια εκδίδονται: "ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ" μυθιστόρημα. Εκδόσεις ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ 1979 το έργο ξαναεκδόθηκε το 1980.

"ΚΡΑ - ΚΡΑ" δικηγήματα σε εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ 1981.

"ΑΣΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟ ΓΑΛΛ ΦΕΡΕ" μυθιστόρημα. Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ 1983 και 1984. Το έργο τιμήθηκε με το βραβείο Μ. Λουντέμη από την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών.

"ΟΛΑ ΤΑ ΞΑΝΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΜΑ" παιδικό. Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ 1985.

"ΜΕ Τ' ΑΣΠΡΟΥΛΙΑ Γ' ΟΥΡΑΝΟΥ" ποίηση. Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ 1986.

"ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΩΣΗ" μυθιστόρημα. Εκδόσεις ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ 1988.

Η Γιώτα Φωτιάδου - Μπαλαφούτη δεν ξεχνάει την καταγωγή της από την οποία αντλεί την καθαρότητα του λόγου και την μετριοφροσύνη της. Είναι στοιχεία που φαίνονται αμέσως. Με την πρώτη καλήμέρα ξέρεις πως έχεις να συνομιλήσεις μ' ένα άτομο υψηλής ευαισθησίας.

Σε μια μαγνητοφωνημένη συνομιλία μας, άφησε να λάμψει μια διανοητική ειλικρίνεια και μια μετριοφροσύνη σπάνια. "Δεν ξέρω πως άρχισα να γράφω. Είχα ζήσει όλη την κόλαση της ζωής στον πόλεμο. Τελείωσαν και οι υποχρεώσεις που είχα αναλάβει από μικρή και ύστερα φαίνεται πως ήρθε ο καιρός να αποτανθώ σ' ένα μεγαλύτερο πλήθος αδελφών μου".

Σημειώνω πως η Γιώτα Φωτιάδου είναι το μεγαλύτερο παιδί μιας πολυμελούς οικογένειας. Ετσι είχε όλη την ευθύνη της οικογένειας, αφού οι γονείς της για λόγους ανεξάρτητους από την θέλησή τους, βρισκόταν διαρκώς εκτός σπιτιού. Ευλόγα λοιπόν δεν εκδηλώθηκε το λογοτεχνικό της ταλέντο, όπως αναφέρει πιο πάνω.

Για την καταγωγή της μου είπε:

"Ο πατέρας μου ήρθε από της Κιμισχανάς τα μέρη και η μητέρα μου από τη Ματζερά. Η μαμά μου πήγε στον Πειραιά και ο πατέρας μου εδώ στη Βέροια. Οι συγγενείς τους προξένησαν και τους πάντρεψαν... Μένεμα στο Γελά Κελντί. Μια γειτονιά απ' όλα. Πόντιοι, Βλάχοι, Μικρασιάτες, Ντόπιοι..."

Στην ερώτησή μου: Πώς ήταν η ζωή σας με τους άλλους, τον πρώτο τουλάχιστο καιρό, μου απάντησε:

"Υπήρχε άγνοια, γι' αυτό και δεν μας δέχτηκαν καλά. Όμως μόλις ζήσαμε λίγο μαζί, είδαν ότι είμασταν σαν κι αυτούς. Μόνο μερικές φορές, όταν κάναμε φασαρία μας λέγανε: "το καράβι που σάς έφερε...". Όμως τίποτα κακό".

Μάλιστα η εμπειρία της απ' αυτή τη συμβίωση την οδήγησε στη σκέψη, την οποία υλοποίησε αυτό τον καιρό, να γράψει ένα βιβλίο.

"Γράφω ένα βιβλίο για τους Βλάχους, εδώ της Βέροιας. Το βιβλίο έχει βάση η ακούσματα από τη συμβίωσή μου με τους Βλάχους".

Μια γυναίκα άγνωστη στο λογοτεχνικό στερώνω μέχρι το 1973, σπάει το κατεστημένο και από τότε μας έδωσε εφτά βιβλία και ετοιμάζει το όγδοο. Με βράβευση, ανθολογήσεις και στο εξωτερικό, η Γιώτα Φωτιάδου - Μπαλαφούτη, δεν ξεχνά ποτέ τη Βέροια και προβάλλει την ποντιακή της καταγωγή παντού και πάντα. Είναι μια λογοτέχνης για την οποία πρέπει να είμαστε υπερήφανοι.

ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Με τι Τουρκάντς εξήναμεν εντάμιν

σ' αφηλά ρασιά σ' έμορφα χωρία.

Τα ζά εδεβαζαμε σήν στράταν και την ταήν και την ποτήν ετέρναμε,

να σκουντουλίζ τ' οσπίτνε μου αή γαλατή και του βουτύρ την μυροδιαν.

Εποίναμεν την καβουρμάν καιρόν είχαμε κρέας.

Εκράναμε και το καγάν στήβαν τα θεμιάνας.

Τα σέρα μουν ελώνιζαν και σίμιζαν -

εκράναμε τον σφόρον.

Πιάζου το σέλεκ σή στράταν εφίναμεν

και τον χωρόν εσύρναμεν, εφόρνα με ζουμπούνας.

Την ξενητείαν ετραγώδιναμε με γέλιον και με κλάμαν.

Γιατί άντρας και αντραδέλφος

εξενετεύταν σήν Ρουσοίαν παράν να γαζανεύνε.

Και σό πεγαδομάτ κρύον νερόν.

Ει κιντί Τουρκίας μέρη!

Σ' οσπίτ το μαζ σήν πεθεράν σόν πεθερόν

εκόπουντουν η λαλία.

Κι' απάκραν απόκραν ενούνιζαμε.

Να εντρίξεν σα δεκατρία η Σημέλα

Διατρόν, δέσκαλον εθελναμε

να φτάμε τον Πανίκαν.

Κόρ' ανάμινον κόρ' ανάμινον ασ σήν ξενητείαν τον Γιωρίκαν.

Γιώτα Φωτιάδου - Μπαλαφούτη

Αποσπάσματα από κριτικές

"... Δίνοντάς μας την καθημερινή ζωή των χωρικών της επαρχίας και του συγκεκριμένου χώρου της Ελληνικής υπαίθρου μας κάνει να ζήσουμε ανάγλυφα τη ζωή τους. Υπάρχει ακόμα χιούμορ και διάθεση περιπαιχτική, ενώ πλούσια λαογραφικά στοιχεία εμπλουτίζουν το αφήγημα δίνοντάς του πιστικότητα και ενδιαφέρον".

Γράφει ο Ε. Γ. Ρόζος συγγραφέας ο ίδιος και κριτικός για το έργο της και ακόμα "... η ζωή περνάει αυτούσια στα έργα της και οι "ήρωες" της είναι πιστά αντίγραφα ανθρώπων υπαρκτών, που έζησαν και υπέφεραν, ανθρώπων που αγωνίστηκαν για τις ιδέες τους και τα ιδανικά τους".

Ο Τάκης Νατσούλης λέει: "...

Ακριβοδικαίη σ' ολόκληρο το έργο της, με ζηλευτή αφηγηματικότητα και πιστικότητα, μας δίνει ανάγλυφες εικόνες, που μου δίνουν το δικαίωμα να χειροκροτήσω ανεπιφύλακτα την πολύτιμη προσφορά της".

Η Φαίdra Ζαμπαλά Παγουλάτου γράφει:

"Οι λυρικοί τόνοι που δεν λείπουν το ποντιακό λεκτικό, η στρωτή Ελληνική γλώσσα προσθέτουν στο βιβλίο αρετές και χαρίσματα. Τέτοια βιβλία θάπρεπε να διαβάζουν τα παιδιά μας στα σχολεία για να μαθαίνουν την ιστορία του Ελληνικού στοιχείου που διώχτηκε, ταλαιπωρήθηκε κι όμως δεν αφανίστηκε".

Οι Γ.Γ.

Μια παρεξήγηση

ΛΑΖΟΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Αποτελεί ασυγχώρητη ιστορική άγνοια να ταυτίζονται οι Έλληνες του Πόντου και οι Λαζοί, γιατί μεταξύ τους δεν υπάρχει καμιά εθνολογική σχέση. Οι Λαζοί είναι ένα μικρό εθνάριο με 150.000 κατοίκους, περίπου, και έλκουν την καταγωγή τους από τα διάφορα έθνη του Καυκάσου, όπως των Μιγγρέλων, Ιβήρων, Απαζιδών, Κιρκασίων. Οι Λαζοί χρησιμοποιούν το τουρκικό αλφάβητο και η γλώσσα συγγενεύει με την ιβηρική. Έχουν δικά τους ήθη και έθιμα και ουδέποτε υποστήριξαν ότι είναι Έλληνες, γιατί γνώριζαν ότι αποτελούν ξεχωριστό έθνος. Το ίδιο όμως δεν συνέβαινε με τους Πόντιους, που σε κάθε ευκαιρία τόνιζαν την ελληνικότητα της καταγωγής και αισθάνονταν γι' αυτό μεγάλη περηφάνεια. Αποκαλούσαν τον εαυτό τους Τραντέλλενους, δηλαδή τριάντα φορές Έλληνες ή Δρακέλλενους, δηλαδή δράκοι Έλληνες.

Ο Ηρόδοτος θεωρεί τους Λαζούς ως υπολείματα του στρατού του Φαραώ Σέσωτριν, που είχε φθάσει κάποτε μέχρι την Κολχίδα. Οι "Μυριοί" του Ξενοφώντα στην κάθοδό τους στην Τραπεζούντα δέχτηκαν πολλές εχθρικές επιθέσεις από τους Λαζούς. Αντίθετα οι Έλληνες της Τραπεζούντας τους φιλοξένησαν.

Ο λαογράφος του Πόντου Γεώργιος Κανδηλάπτης γράφει για τους Λαζούς τα εξής: "... Οι Λαζοί με την ιδίαν αυτών εθνικότητα, ιδίαν γλώσσαν, ιδία ήθη και έθιμα, ουδεμίαν σχέσηιν έχουν μεθ' ημών των Ποντίων Ελλήνων και αυτών των Τούρκων. Και πολλάς παρέσχον ούτοι εις την τουρκικήν κυβερνήσιν ανωμαλίας και ταραχάς επιδιώκοντες το ίδιον συμφέρον των, διαφεύγοντες ως εκ του ορεινού και απροσιτού εδάφους των πάσαν κατ' αυτών καταδίωξιν. Αιχρικοί συμφεροντολόγοι και καιροσκόποι, κατά τας περιστάσεις εγένοντο πειθήνια τυφλά όργανα των κατά καιρούς σωβινιστικών αρχών...".

Τη διαφορά μεταξύ των Ποντίων και των Λαζών η γνώριζαν και οι Τούρκοι οι οποίοι αποκαλούσαν τους μεν Πόντιους Ρωμαιοίους, ενώ τους Λαζούς, Λάζ η Λαζογλώ και τη χώρα τους Λαζιστάν.

Το Λαζιστάν βρίσκεται στο νότιο τμήμα της χώρας των αρχαίων Κόλχων και εκτείνεται κατά μήκος της παραλίας του Ανατολικού Πόντου.

Στους χρόνους της Ρωμαϊκής εισβολής, η χώρα των

Συνέχεια στην 4η σελ.

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Συνέχεια από το προηγούμενο

Ε. Σ' ολόκληρη την Τουρκία οι Νεοτούρκοι κήρυξαν τον οικονομικό πόλεμο για κάθε τι ελληνικό. Απαγόρευσαν τα ελληνικά πλοία ν' αγκυροβολούν στα τουρκικά λιμάνια. Απαγόρευσαν τα ελληνικά προϊόντα. Υποχρέωσαν τους Έλληνες να γράφονται μέλη του Νεοτουρκικού κομπίτου, να παίρνουν μέρος στις συνεδριάσεις. Τους ανάγκαζαν να καταφέρονται εναντίον των Ελλήνων και να συνασφάζουν για το μπουκοτάζ του ελληνικού εμπορίου. Να ψηφίζουν σ' αντίθεση με τα αισθήματά τους ενάντια σε κάθε ελληνική ενέργεια. Αυτές τις πληροφορίες μας δίνει η έκθεση του Αυστριακού προξένου Τραπεζούντας Moritz στις 27.5.1910, η οποία τελειώνει εξηγώντας τη στάση των Ελλήνων: "... Ο Έλληνας είναι υποχρεωμένος να το κάνουν, γιατί δεν μπορεί να είναι ανεκτή μια αντιπολίτευση τους... και... ο πατριωτισμός τους (εννοείται ο τουρκικός) είναι χωρίς επιβολία αυτή τη φορά ψεύτικος. Αυτό το γνωρίζουν και οι Τούρκοι... Για τους Νεοτούρκους φτάνει που οι τελευταίοι (δηλαδή οι Έλληνες) λένε πως θέλουν να μπουκοτάρουν.

Η ίδια κατάσταση επικρατούσε και στην Αμισό σύμφωνα με την έκθεση του Έλληνα υποπρόξενου της παραπάνω πόλης, που έστειλε στην Αθήνα στον υπουργό Εξωτερικών Δ. Καλλέργη στις 19 Ιουνίου 1910.

Στις 13 Ιουνίου 1910 οι Τούρκοι της Τραπεζούντας με αφορμή το Κρητικό ζήτημα κάνανε διαδήλωση με σημαίες που γράφανε: "Κρήτη ή θάνατος". Ο Αυστριακός πρόξενος Τραπεζούντας

ενημερώνοντας τη Βιέννη έγραφε τι είχε ο πρώτος ομιλήτης, που ήταν ένας μουλάς, μετά την 20λεπτη προσεχλή του: "... Ο Αλλάχ και ο προφήτης να 'ναι μάρτυρες πως θα χύσουμε το αίμα μας για την πατρίδα ως την τελευταία σταγόνα!" και από κάτω όλοι μαζί απάντησαν: "Ναι! είμαστε έτοιμοι!".

Ο τουρκικός λαός φανατιζόταν μ' αυτά που άκουγε στους δρόμους, τις πλατείες, τα καφενεία από τα ειδικά όργανα των Νεοτούρκων, αλλά και από τις τοπικές εφημερίδες. Παράδειγμα η εφημερίδα "Ηχώ" της Σαμψούντας, έγραφε στις 13.10.1911 με τον τίτλο "Οθωμανοί στα όπλα": "... Ο ιερός πόλεμος είναι θεία εντολή, της οποίας η εγκατάλειψις εις τιαυτότην εποχήν είναι αδύνατος, διότι σήμερα τον πολεμάν είναι ιερά εντολή... Εμπρός αδελφοί, ας ετοιμασθώμεν από σήμερα να συγκρουσθώμεν μετά των εχθρών, να πλώμεν το αίμα των. Οι Ευρωπαίοι να μη μας κατηγορήσουν ως δειλούς, ως πρόστυχους".

Οι βαλκανικοί πόλεμοι ανησυχούσαν τους Τούρκους, γιατί βλέπανε πως η ανάπτυξη των εθνικών κινημάτων σήμαινε το τέλος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στο Βαλκανικό χώρο. Γι' αυτό αποφάσισαν με κάθε μέσο να πνίξουν τα εθνικά κινήματα που παρουσιάζονταν στη Μικρά Ασία. Οι απειλές τους τώρα ήταν ανοιχτές. Οι διωγμοί αυξήθηκαν. Ο πόλεμος πήρε όλες τις μορφές. Μοίρασαν όπλα

στους μωαμεθανικούς πληθυσμούς. Στον τύπο ανοιχτά πια γράφανε προκλητικά άρθρα εναντίον των χριστιανών. Στην Τραπεζούντα οι τουρκικές εφημερίδες παρακινούσαν τους αναγνώστες τους ν' αρχίσουν τους διωγμούς και τις σφαγές. Έγραφε η εφημερίδα "Χατέμ-Μιλέτ" της Κερασούντας στις 19.5.1912 με τον τίτλο "Σπάθη και ουχι πολιτική": "... Ημείς οι Τούρκοι δεν διακρίνομεν την λεπτότητα της πολιτικής, ήτις εστιν απάτη, γνωρίζομεν όμως κάλλιστα την μεταχειρίσιν της Σπάθης. Από δύο αιώνων η πολιτική διαμελίζει την πατρίδα ημών παραδίδουσα αυτήν εις σκύλους. Πρέπει ήδη να εξέλθω εκ της θήκης η Σπάθη, διότι αι κυβερνήσεις των πιστευόντων εις τον Σταυρόν ουνενοήθησαν διαβολικώς απέναντι του αθώου ισλαμικού κόσμου... Η Σπάθη εις τας χείρας των εχόντων την Ημισέληνον είναι όργανον δυνάμενον ν' αμβλύνει την όρασιν των σταυροπιστευόντων, ενώ εις τας χείρας των άλλων είναι απλόδιον τεμάχιον σιδήρου. Αυτή θα απαλλάξη το Ισλάμ εκ της κατ' αυτού συνωμοσίας".

Η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, που έληξε με τη συνθήκη του Λονδίνου στις 30 Μαΐου 1913, έγινε αφορμή ν' αρχίσουν ανοιχτά πια τον πόλεμο. Σ' όλα τα τζαμιά, τους καφενέδες, τις συγκεντρώσεις, βγαίναν πύρινους λόγους. Κάνανε συλλαλητήρια. Υποχρέωσαν τους Έλληνες να παίρνουν μέρος σ' αυτά, να γράφονται στους καταλόγους εισφορών για τον πόλεμο, για τις στρατιωτικές ανάγκες. Τους υποχρέωνανε να πληρώνουν ένα μέρος από τα έξοδα που είχαν ανάγκη οι χήρες και τα ορφανά του πολέμου.

Στις 29 Νοεμβρίου 1913 ο Αυστριακός πρόξενος Moritz τηλεγραφούσε στη Βιέννη, τι είχε σε ομιλία του το μέλος του Νεοτουρκικού κομπίτου Τραπεζούντας Ομέρ Νατζή Μπέης: "... Βρίσκουμε ακόμη στην αυτοκρατορία μας πόλεις με τα αρχαία ελληνικά ονόματα: Τραπεζούσα, Αμισός, Αγία Σοφία κ.α. Γιατί δεν τ' αλλάξαμε; Και γιατί δεν τ' αλλάξουμε τώρα;".

Συνεχίζεται

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Κατά την αποστολή της Εφημερίδας μας "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ" κάποια φύλλα έχουν επιστραφεί, με την παρατήρηση της Ταχυδρομικής Υπηρεσίας ότι δεν υπάρχει ο παραλήπτης στην διεύθυνση που ήταν γραμμένη. Ετσι, είναι βεβαίο ότι μερικοί συνδρομητές - ευτυχώς λίγοι - δεν πήραν την Εφημερίδα τους.

Για να σταματήσει λοιπόν αυτή η ανωμαλία, παρακαλούμε όλους όσους έχουν πληρώσει την συνδρομή της εφημερίδας και δεν την πήραν μέχρι σήμερα, να περάσουν από τα Γραφεία της Λέσχης (Γωνία 16ης Οκτωβρίου και Διός - Παλιό Νοσοκομείο) ή να τηλεφωνήσουν στο τηλέφωνο 28.356, κάθε μέρα εκτός Σαββάτου και Κυριακής, στις ώρες από 11 π.μ. μέχρι 1 μ.μ., για την τακτοποίηση του θέματος.

Μιλιέται και γράφεται για να την απολαύσουμε στο ποινικό θέατρο, στην ποινική λογία ποίηση, στα νεοποντικά διστίχα και τραγούδια. Είναι ολοζώντανη και αποτελεί στοιχείο που ενώνει ψυχικά και αδελφώνει τους Πόντιους, σαν ένα από τα βασικά στοιχεία της αυτογνωσίας και της ταυτότητάς τους.

Κάποτε ο Ν. Καζαντζάκης και ο Α. Σικελιανός έψαχναν στη Μάνη (άλλοι λένε στην Κρήτη) να βρουν ένα λαϊκό άνθρωπο που να ξέρει την ονομασία κάποιου αγριολούλουδου. Τους είπαν ότι υπάρχει ένας γέρος (άλλη λένε μια γριά), που ξέρει πως ονομάζουν το λουλούδι, αλλά

Γραφεία: Ιπποκράτους 18, Βέροια, τηλ. 20.960.
 Έδρα: ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ
 Χρώματα: Κίτρινο - μπλέ - άσπρο.
ΔΥΝΑΜΗ
 1. Μπαλτζής Στεφ., τερματοφύλακας.
 2. Κουτσοντάς Γ. τερματοφύλακας.
 3. Κρομούδας Γ., τερματοφύλακας.
 4. Παπαδόπουλος Γρ., αμυντικός.
 5. Κατσώνης Κ., λίμπερο.
 6. Κολοσιδής Χαρ., λίμπερο.
 7. Σιδηρόπουλος Χαρ., χάφ.
 8. Αηρατζής Νικ., στόπερ.
 9. Καπνός Βασ., αμυντικός.
 10. Μουρατίδης Κ., στόπερ.
 11. Γιαννουσόπουλος Αθ., χάφ.
 12. Γκόγκος Νικ., επιθετικός.
 13. Ακριβόπουλος Χαρ., επιθετικός.
 14. Συναχειρίς Χρ., αμυντικός.
 15. Δουλγερακής Χαρ., επιθετικός.
 16. Παπαναστασίου Αθ., αμυντικός.
 17. Τσιουγκάρης Ευάγ., αμυντικός.
 18. Ασλανίδης Βασ., επιθετικός.
 19. Βελέτζας Αντ. επιθετικός.
 20. Παπαλεξίου Απόστ., επιθετικός.
 21. Τσιλίκας Γεώργ., επιθετικός.
 22. Χωματάς Ευθ., χάφ.
 23. Μωυσίδης Στ., αμυντικός.
 24. Μαραντίδης Τρ., φόρ.
 25. Μελιόπουλος Βασ., αμυντικός.
 26. Ιωσηφίδης Σάβ. χάφ.
 27. Τσαχουρίδης Στ., χάφ.
ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΣ: Γιάννου Ιωάν.
ΜΑΣΕΡ: Γιαρλής Χαράλ.
ΓΥΜΝΑΣΤΗΣ: Νούλας Νικ. Δ.Σ.
ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Φωτιάδης Βασιλείου.

Α.Ε. ΠΟΝΤΙΩΝ ΒΕΡΟΙΑΣ ΕΝΑΣ ΑΚΟΜΗ ΑΘΛΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σιδηρόπουλος Αθ.
Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Κεφαλήδης Στεφ.
Γ. ΑΡΧΗΓΟΣ: Ιωαννίδης Ιωάν.
ΤΑΜΙΑΣ: Παναγιωτίδης Αντ.
ΕΦΟΡΟΣ ΠΟΔΟΣΦ.: Βαμβακίδης Τάσος, Πουλασουχίδης Λάζαρος.
ΕΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΩΝ: Ποταμόπουλος Ιωάν., Μαστορόπουλος Ιωάν.
ΕΦΟΡΟΣ ΙΜΑΤΙΣΜΟΥ: Θεοδωρίδης Νίκος - Φωτιάδης Τέλης.
ΕΦΟΡΟΣ ΕΡΑΣ. ΤΜΗΜ.: Πασχαλίδης Κων/νος, Φωτιάδης Τέλης.
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
 Η ομάδα συμμετέχει στην Γ' κατηγορία του τοπικού πρωταθλήματος υπό την αιγίδα της ΑΕΠ με υπεύθυνους τους κ.κ. Πασχαλίδη Κ. και Φωτιάδη Τέλη.
ΔΥΝΑΜΗ
 1. Τέτος Δημ.
 2. Λιάκος Φωτ.
 3. Τσαχουρίδης Αθ.
 4. Γρηγοριάδης Δημ.
 5. Μουρατίδης Βασ.
 6. Γκιόρκας Στέφ.
 7. Στεφανίδης Χρ.
 8. Αναστασίου Δημ.
 9. Παρασκευαΐδης Παυλ.
 10. Παυλίδης Αθαν.
 11. Γκιορτσάκης Αθ.
 12. Γιτόπουλος Ιωάν.
 13. Φορκιώτης Δημ.
 14. Κιάζος Πάυλ.
 15. Καραχάρισς Δημ.
 16. Μαραγκοράκης Αλ.
 17. Τριανταφυλλίδης Μαρ.
 18. Μιχαηλίδης Νικ.
 19. Κρατοχβίλ Φίλιππος
 20. Μπεκιάρηδης Νικ.
 21. Καραφουλίδης Αν.
 22. Κοτσιβάς Μιχ.
 23. Ξυλαπεταΐδης Σάβ.
ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΣ: Τάκης Τσακαλίδης
ΕΔΡΑ: Κοινοτικό Γήπεδο Ραχιάς
ΧΡΩΜΑΤΑ: Κίτρινο - μπλέ - άσπρο.
ΓΡΑΦΕΙΑ: Ιπποκράτους 18, τηλ. 20.960.

Η Ποντιακή είναι διάλεκτος ή γλώσσα;

Συνέχεια από την 1η σελ.

περιβάλλον, το οποίο ενίσχυσε τη γλωσσική εσωστρέφεια και αυτοσυντήρηση, καθώς και τη διατήρηση των παραδοσιακών γλωσσικών στοιχείων τους, σε σημεία που αποτελούσαν αυτά την ουσία μιας γλώσσας αυτοτελούς.

Βέβαια, σήμερα, η σύσφιξη των σχέσεων, επαφών και επιμειξιών ανάμεσα στους Πόντιους και τους Ελλαδικούς, μια και η ιστορική μοίρα κατέστησε αναγκαία τη συμβίωση τους στην ίδια χώρα, δημιουργεί μια αντίροπη κίνηση για αφομοίωση της Ποντιακής από την αδελφή της, στην Κοινή Νεοελληνική γλώσσα.

Παρ' όλα αυτά όμως, ενώ η τελευταία αφομοίωση ήδη και τείνει να ισοπεδώσει και να εξαφανίσει, από τις αρχές ακόμα του 20ου αιώνα, τις άλλες ελλαδικές διαλέκτους και ιδιώματα, δεν τα κατάφερε ακόμα με τη γλώσσα των Ποντιών.

Η τελευταία αντιστέκεται φυσιολογικά και κρατιέται μέσα σ' ένα δύσκολο γι' αυτήν περιβάλλον. Υπάρχει ζωντανή και μιλιέται ακόμα από εκατοντάδες χιλιάδες Πόντιους στην Ελλάδα, αλλά και στους τόπους της παγκόσμιας διασποράς και μεταναστεύσεώς τους, στις ελληνόφωνες περιοχές του Οφη και της Τόνγιας στην Τουρκία, και από τους πάνω από 400.000 Έλληνες της Σοβιετικής Ενωσης.

Μιλιέται και γράφεται για να την απολαύσουμε στο ποινικό θέατρο, στην ποινική λογία ποίηση, στα νεοποντικά διστίχα και τραγούδια. Είναι ολοζώντανη και αποτελεί στοιχείο που ενώνει ψυχικά και αδελφώνει τους Πόντιους, σαν ένα από τα βασικά στοιχεία της αυτογνωσίας και της ταυτότητάς τους.

κατοικεί ψηλά σ' ένα ορεινό χωριό. Οι δύο ποιητές έκαναν χαρούμενοι τη μακρία και κουραστική πορεία ως εκεί, αλλά όταν έφτασαν τους πληροφόρησαν ότι ο άνθρωπος είχε πεθάνει πριν από λίγες μέρες.

"Κρίμα, είπαν λυπημένη βαθιά. Χάθηκε μια ελληνική λέξη".

Θα ήθελα να ξέρω πόση θα ήταν η ολίψη τους, αν έβλεπαν να σβήνει μια ολόκληρη ελληνική γλώσσα.

Αλλά ας ερθούμε στα επιχειρήματα της άποψής μου: Υποστηρίξω ότι:

α. Η Ποντιακή είναι γλώσσα, και όχι διάλεκτος, γιατί οι Πόντιοι όταν μιλούσαν ατόφια τη γλώσσα τους, δεν γίνονται κατανοητοί από τους άλλους Έλληνες. Ο διάλογος ανάμεσα στους Πόντιους και σε κείνους που δεν γνωρίζουν την Ποντιακή είναι σχεδόν αδύνατος, όσο περίπου αδύνατος είναι και ο διάλογος ανάμεσα σ' έναν Ιταλό και ένα Γάλλο, ένα Ρουμάνο και ένα Ισπανό, έναν Αγγλο και ένα Γερμανό.

β. Η Ποντιακή από τις αρχές του αιώνα άρχισε συστηματικά να γράφεται και θα συνεχίσει να γράφεται. Υπήρξαν κείμενα λογοτεχνικά, λόγια (όχι μόνο δημοτικά), υπάρχουν και θα υπάρχουν ακόμα για πολλά χρόνια, πράγμα που δεν συμβαίνει με καμιά άλλη διάλεκτο της Ελληνικής. Λόγοι ιστορικοί και πολιτιστικοί επέβαλαν την ανάγκη να γραφεί η Ποντιακή και να γράφεται ακόμα, για να γίνει κατανοητό το μήνυμα το οποίο θέλει να διαβιβάσει ο λόγιος συγγραφέας στον πατριώτη του που δεν ξέρει άλλη γλώσσα.

γοτεχνικά έργα Ρώσων κλασικών, όπως π.χ. το "Ντο θα φτάμε" (Τι θα κάνουμε) του Β.Ι. Λένιν και "Η μάνα" του Μ. Γκόρκι.

Αν στη Σοβιετική Ένωση δεν συνέτρεχαν αρνητικές συνθήκες, μετά τις θητικές και η ποιντιακή γλώσσα καλύτερωνόταν στους ποντιακούς πληθυσμούς της χώρας ή σε κάποια δημοκρατία της, το ζήτημα θα είχε ληθεί κι εμείς σήμερα δεν θα συζητούσαμε αν είναι γλώσσα ή όχι.

γ. Μορφολογικά η ποντιακή δημιούργησε καινούργιους δικούς της φωνητικούς και γραμματικούς τύπους, η διατήρησε, μόνη αυτή, σε αντίθεση με την Κοινή νεοελληνική, ατόφιος, όχι εξελιγμένους τύπους της αρχαίας και μεσαιωνικής ελληνικής γλώσσας, πράγματα που τη διαφοροποιούν σοβαρά και την ανεξαρτητοποιούν γλωσσικά.

Οι γραμματικοί κανόνες της έγιναν αντικείμενο μελέτης από κορυφαίους γλωσσολόγους και επιστήμονες και διατυπώθηκαν σε βιβλία, όπως η ιστορική "Γραμματική της ποντιακής διαλέκτου", του διευθυντή του Λεξικού της Ακαδημίας Α. Παπαδόπουλο (Αθήνα 1955) και η "Γραμματική της Ελληνικής διαλέκτου του Πόντου" του Δ. Η. Οικονομίδου, Διευθυντή του Μεσαιωνικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών (Αθήνα 1958). Ο πρώτος μάλιστα (στις σελ. 157 - 160) μιλάει και για τις **συντακτικές ιδιορρυθμίες** της Ποντιακής. Υπάρχει ακόμα και η παλιότερη γραμματική, γραμμένη στην Ποντιακή, και μάλιστα με ατονικό σύστημα και στη φωνητική γραφή, του Κ. Τοπχαρά, στη Σοβιετική Ένωση "Ι ΓΡΑΜΑΤΙΚΗ ΤΙ ΡΟΜΕΙΚΥ ΤΙ ΠΟΝΤΕΙΚΥ ΤΙ ΓΛΩΣΣΑΣ", ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΟΜΥΝΙΣΤΗΣΣ ΡΟΣΤΟΒ 1932" Ο συγγραφέας της στον πρόλογο λέει χαρακτηριστικά: "... Αϊκον γλωσσα για τεμετερα τα ρομειακα μαζας πεκοσβαν ασον Ποντον εν το ποντιακον ι γλωσα (υπογραμμιση δική μου)... Το ποντιακον τιν γλωσαν καταλαβενε, το ποντιακον

τιν γλωσαν κατατρεβνε, ατο εν το μιτρικον ι γλωσσατυν...".

(Τέτοια γλώσσα, για τις δικές μας ελληνικές μάζες που βγήκαν (προήλθαν) από τον Πόντο, είναι η ποντιακή γλώσσα. Την ποντιακή γλώσσα την καταλαβαίνουν, την ποντιακή γλώσσα τη μιλιάνε, αυτή είναι η μητρική γλώσσα τους). Επίσης έχει γραφεί και "Το **συντακτικό** της ποντιακής διαλέκτου" από τον Στάθη Αθανασιάδη (έκδοση Παναγίας Σουμελά, Καστανιά Βεροίας 1977).

δ. Η Ποντιακή έχει και δικό της λεξιλόγιο, που στο μεγαλύτερο μέρος του είναι ελληνικό, αποτελούμενο από ελληνικές, μεσαιωνικές και νεότερες ελληνικές λέξεις, αλλά περιλαμβάνει και λέξεις των ντόπιων, εξελληνισμένων, φυλών, καθώς επίσης και λέξεις λατινικές, γενονατικές, βενετσιάνικες, ρουμανικές, περσικές, τουρκικές, αρμενικές, γεωργιανικές και λαζικές.

Επειτα από όλα αυτά, δεν θα είναι κρίμα για τους Πόντιους και μη Πόντιους Έλληνες να αφήσουν να εξαφανιστεί και να απονεκρωθεί η ποντιακή λαλιά στην Ελλάδα, ενώ, απ' την άλλη μεριά, να παραμείνει ζωντανή και να μιλιέται μόνο στην Τουρκία, στις περιοχές της Τόνγιας και του Οφη, στις περιοχές όπου ζουν συμπαγείς ποντιακοί πληθυσμοί;

Μπροστά σε ένα τόσο σημαντικό πρόβλημα, προσπάθησα με την παραπάνω πρότασή μου να δώσω μια ιδέα για τη λύση του. Ως Πόντιος επιστήμονας και πνευματικός άνθρωπος, έκανα νομίζω το καθήκον μου. Τώρα παραδίδω τη σκυτάλη στους ανθρώπους της δράσης, τους διοικητικούς και πολιτικούς παράγοντες του λαού μας. Στα χέρια και στους ώμους τους πέφτει η ευθύνη για την προώθηση του γλωσσικού μας ζητήματος και τη διάσωση της παραδοσιακής μας γλώσσας.

ΣΠΜ: Ευχαριστούμε θερμά το συνεργάτη μας κ. Ανδρέα Ελ. Ταταρίδη που μας έστειλε το εξαιρετικό αυτό κείμενο του κ. Σαμουηλίδη.

Μια παρεξήγηση ΛΑΖΟΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Συνέχεια από την 3η σελ.

Λαζών ανήκε στην κατοχή του Μ. Μιθριδάτη και την κυβερνούσε ο δευτερότοκος γιός του Μαχάρου. Μετά την ήττα του Μιθριδάτη από τον Πομπηίο το Λαζιστάν έγινε ρωμαϊκή επαρχία και συμπεριλήφθηκε στο κράτος του Πόντου. Αργότερα περιήλθε στην κηδεμονία των Περσών. Οι χρονογράφοι της βυζαντινής αυτοκρατορίας αναφέρουν ότι οι Λαζοί δυσφόρησαν με τους Πέρσες και ζήτησαν την προστασία των Βυζαντινών. Ο Ιουστινιανός ανταποκρίθηκε στο αίτημα των Λαζών και διέθεσε άντρες για τη φρούρηση της χώρας, ενώ παράλληλα έχτισε και οχυρωματικά έργα και πόλη που την ονόμασε Πέτρα και την χρησιμοποίησε για στρατηγείο του. Η κακή διοίκηση του Βυζαντινού Επιτρόπου της Πέτρας, προκάλεσε την εξέγερση των κατοίκων. Το γεγονός αυτό το εκμεταλλεύτηκε ο Πέρσης βασιλιάς Χορσός ο Α' που κατέλαβε τη χώρα και κυριεύσε την Πέτρα. Τότε οι Λαζοί ζήτησαν πάλι τη βοήθεια των Βυζαντινών. Τα στρατεύματα των Βυζαντινών απελευθέρωσαν τη χώρα από τους Πέρσες. Οι Λαζοί του 541 μ.Χ. ασπασήκαν τον Χριστιανισμό. Αποδείχτηκε όμως αργότερα, πως ο ομοδικός εκχριστιανισμός τους απέβλεπε σε υλικά και μόνο συμφέροντα, γιατί με την πρώτη ευκαιρία επέστρεψαν στον ισλαμισμό και συμμαχησαν με τους Πέρσες. Στα χρόνια της τουρκικής

σκαβιάς και ως τον εξερισμό του ποντιακού ελληνισμού, οι Λαζοί υπήρξαν οι πιο συνομιλητές για τα απάνθρωπα κακουργήματά τους σε βάρους των Ποντιών. Ο αιμοσταγής αρχηγός των τσετίδικων τμημάτων των Λαζών Τοπάλ Οσμάν, υπήρξε ο αρχιτέκτονας της σφαγής των Ποντιών Ελλήνων και των Αρμενίων. Το αν συνέβηκε να ζουν οι αισχρόι συμφεροντολόγοι και καιροσκοποι Λαζοί στην περιοχή του Πόντου, αυτό δεν σημαίνει πως είναι Έλληνες και μάλιστα με εθνική συνείδηση.

Η ατυχής έκδοση του δίσκου περί "ζη ζη και μας είπαμε Λαζοί" είχε σαν αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν, με αγανάκτηση, στις 6 Οκτωβρίου 1968 σε κοινή σύσκεψη τα ποντιακά σωματεία της Θεσ/νίκης που ύστερα από εμπειριστατημένη διαλογική συζήτηση συνέταξαν υπόμνημα προς το Υπουργείο Προεδρίας, με το οποίο ζήτησαν την απαγόρευση της κυκλοφορίας του δίσκου. Το υπουργείο με την υπ' αριθμ. 54166/13346/23-11-68 απόφαση του διέταξε την καταστροφή του δίσκου. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε σ' όλες σχεδόν τις αρμόδιες αρχές του κράτους. Καμιά σχέση, λοιπόν, δεν έχουν οι ληστές Λαζοί με τον ευγενή ποντιακό ελληνισμό. Το να αποκαλείται έστω και από άγνοια ο Πόντιος Λαζός, αποτελεί βλασφημία φοβερή για την εθνική τιμή του ποντιακού ελληνισμού.

Γιάννης Α. Μελετιδής

